

Odnos emocionalne inteligencije, mračne trijade i emocionalne manipulacije

Oršolić, Katarina

Master's thesis / Diplomski rad

2021

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **Josip Juraj Strossmayer University of Osijek, Faculty of Humanities and Social Sciences / Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Filozofski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:142:514265>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-12-26**

Repository / Repozitorij:

[FFOS-repository - Repository of the Faculty of Humanities and Social Sciences Osijek](#)

Sveučilište J.J. Strossmayera u Osijeku

Filozofski fakultet

Studij psihologije

Katarina Oršolić

**Odnos emocionalne inteligencije, mračne trijade i emocionalne
manipulacije**

Diplomski rad

doc. dr. sc. Jasmina Tomašić Humer

Osijek, rujan 2021.

Sveučilište J.J. Strossmayera u Osijeku
Filozofski fakultet Osijek
Odsjek za psihologiju
Studij psihologije

Katarina Oršolić

**Odnos emocionalne inteligencije, mračne trijade i emocionalne
manipulacije**

Diplomski rad

Društvene znanosti, Psihologija

doc. dr. sc. Jasmina Tomašić Humer

Osijek, rujan 2021.

KATARINA ORŠOLIC

Ime i prezime studenta/ice

IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI

Izjavljujem i svojim potpisom potvrđujem da je diplomski rad pod naslovom **Odnos emocionalne inteligencije, emocionalne manipulacije i mračne trijade** isključivo rezultat mog vlastitog rada koji se temelji na mojim istraživanjima i oslanja se na objavljenu literaturu, a što pokazuju korištene bilješke i bibliografija. Izjavljujem da nijedan dio rada nije napisan na nedozvoljen način, odnosno da je prepisan iz necitiranog rada, te da nijedan dio rada ne krši bilo čija autorska prava. Izjavljujem, također, da nijedan dio rada nije iskorišten za bilo koji drugi rad u bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili obrazovnoj ustanovi.

U Osijeku, 8. 11. 2021.

Student/ica:
K. Oršolic

(potpis)

Odnos emocionalne inteligencija, emocionalne manipulacije i mračne trijade

SAŽETAK

Emocionalna inteligencija je definirana kao sposobnost pojedinca da procijeni, prepozna, razumije vlastite i tuđe emocije kao i da ih regulira i koristi se njima prilikom daljnjeg razmišljanja i ponašanja (Mayer i Salovey, 1997). Istraživanja pokazuju kako visoka emocionalna inteligencija pozitivno korelira s manipulativnim ponašanjem. Emocionalna manipulacija je upravljanje ponašanjem drugih i njihovim emocijama i načinom na koji izražavaju emocije. Kako bi manipulacija bila uspješna osoba mora posjedovati socijalne vještine, kao i sposobnost razumijevanja osjećaja i predviđanja reakcija pojedinaca na određene emocionalne podražaje u okolini. Mračne osobine su konstrukt kojem je jedna od glavih karakteristika manipulacija. Cilj ovog istraživanja je utvrditi odnos osobina ličnosti mračne trijade (makijavelizam, narcizam i psihopatija), emocionalne inteligencije i emocionalne manipulacije. S obzirom da je narcizam smatran "najsvijetlijom" osobinom mračne trijade, a prethodna istraživanja su pokazala konzistentne rezultate o pozitivnoj povezanosti emocionalne inteligencije i emocionalne manipulacije s tom osobinom, on je izdvojen kao moderator odnosa emocionalne inteligencije i emocionalne manipulacije. Istraživanje je provedeno online metodom. Uzorak se sastojao od 219 žena i 114 muškaraca, raspona godina između 18 i 60 godina ($M = 31,20$; $SD=10.62$). Sudionici su ispunjavali Socio-demografski upitnik (spol, dob i stupanj završenog obrazovanja), Upitnik emocionalne kompetentnosti (UEK-45; Takšić, 2002), Modificiranu skalu emocionalne manipulacije (EMS; Austin i sur., 2007) i Kratki upitnik Mračne trijade (engl. Short Dark Triad; Jones i Paulhus, 2014; hrvatski prijevod – Wertag, Vrselja i Tomić, 2011). Rezultati su pokazali da postoji značajna pozitivna povezanost između emocionalne inteligencije i mračne trijade, kao i emocionalne manipulacije i mračne trijade. Očekivano, utvrđena je pozitivna povezanost između emocionalne inteligencija i emocionalne manipulacije no nije utvrđen utjecaj narcizma na navedeni odnos.

Ključne riječi: emocionalna inteligencija, emocionalna manipulacija, mračna trijada, narcizam, psihopatija, makijavelizam

The relationship of emotional intelligence, emotional manipulation and the dark triad

ABSTRACT

Emotional intelligence is defined as the ability of an individual to assess, recognize, understand their own and others' emotions as well as to regulate and use them in further thinking and behavior (Mayer and Salovey, 1997). Research shows that high emotional intelligence positively correlates with manipulative behavior. Emotional manipulation is the management of the behavior of others and their emotions and the way they express emotions. In order for manipulation to be successful a person must possess social skills as well as the ability to understand the feelings and predict the reactions of individuals to certain emotional stimuli in the environment. Dark features are a construct that has one of the main characteristics of manipulation. The aim of this research is to determine the relationship between the personality traits of the dark triad (Machiavellianism, narcissism and psychopathy), emotional intelligence and emotional manipulation. Since narcissism was considered the "brightest" trait of the Dark Triad, previous research has shown consistent results on the positive association of emotional intelligence and emotional manipulation with this trait, it has been singled out as a moderator of the relationship between emotional intelligence and emotional manipulation. The research was conducted online. The sample consisted of 219 women and 114 men, ranging in age from 18 to 60 years ($M = 31.20$; $SD = 10.62$). Participants completed the Socio-Demographic Questionnaire (gender, age and level of education completed), the Emotional Competence Questionnaire (UEK-45; Takšić, 2002), the Modified Emotional Manipulation Scale (EMS; Austin et al., 2007) and the Dark Triad Short Questionnaire (Short Dark Triad, Jones and Paulhus, 2014, Croatian translation - Wertag, Vrselja and Tomić, 2011). The results showed that there is a significant positive association between emotional intelligence and the dark triad, as well as emotional manipulation and the dark triad. As expected, a positive association was found between emotional intelligence and emotional manipulation, but the influence of narcissism on this relationship was not established.

Keywords: emotional intelligence, emotional manipulation, dark triad, narcissism, psychopathy, machiavellianism

SADRŽAJ

1. UVOD.....	1
1.1. EMOCIONALNA INTELIGENCIJA	1
1.2. EMOCIONALNA MANIPULACIJA.....	1
1.3. MRAČNA TRIJADA.....	4
2. CILJ	6
3. PROBLEMI I HIPOTEZE	6
3.1. PROBLEM.....	7
3.2. HIPOTEZE.....	7
4. METODA	7
4.1. Sudionici.....	7
4.2. Mjerni instrumenti.....	7
4.3. Postupak	9
5. REZULTATI	9
6. RASPRAVA.....	13
6.1. Nedostaci i prijedlozi za buduća istraživanja	18
7. ZAKLJUČAK.....	19
LITERATURA	20

1. UVOD

1.1. EMOCIONALNA INTELIGENCIJA

Emocionalna inteligencija je definirana kao sposobnost osobe da prepozna i razumije vlastite i tuđe emocije i koristi te informacije u svrhu daljnjeg razmišljanja, ali i ponašanja (Mayer i Salovey, 1997). Mayer i Salovey (1997, prema Mayer i sur., 2008) su predstavili model emocionalne inteligencije koji se sastoji od četiri razine sposobnosti koje su poredane od jednostavnijih do složenijih.

Najniža razina modela je percepcija, procjena i izražavanje emocija i ona je povezana s većom svijesti o vlastitom emocionalnom stanju, odnosi se na sposobnost pojedinca da identificira emocije kako vlastite tako i kod drugih ljudi, te omogućuje precizno izražavanje emocija. Uključuje promatranje tuđeg ponašanja, zvukova, izgleda i jezika kako bi pomogli razlikovanju iskrenog ili lažnog izražavanja emocija. Emocionalna facilitacija mišljenja je sposobnost korištenja emocija od strane pojedinca kako bi olakšala intelektualne procese poput zaključivanja i donošenja odluka, odnosno, razvijene osobine omogućuju da osoba razmišlja logičnije. Emocije služe kako bi usmjerile pažnju na prioritete i uspješno podijelili informacije na važne i nevažne. Njihova karakteristika je da omogućuju pamćenje događanja koji su u doticaju s osjećajima. Razumijevanje emocija jest sposobnost razumijevanja složenih osjećaja i prijelaza iz jednog emocionalnog stanja u drugi, a pritom uključuje razumijevanje na koji način se emocije razvijaju kombiniraju. Pojedinci koji posjedu dobro razvijene sposobnosti razumijevanja emocija mogu bolje interpretirati značenje koje emocije prenose i bolje razumiju složene osjećaje. Četvrta razina je regulacija emocija, a ona se nadovezuje na prethodne aspekte emocionalne inteligencije, (Mayer i sur., 2003), a odnosi se na mogućnost upravljanja svojim i tuđim emocijama kako bi prevagnule ugodne emocije, a smanjile se neugodne. Regulacija emocija može biti komponenta koja je naj snažnije povezana s optimalnim mentalnim zdravljem, jer se odnosi na niz strategija koje pojedinci mogu koristiti za povećanje dobrobiti i prilagodljivog funkcioniranja (Schutte i sur., 2002). Suprotno tome, poremećaj regulacije osjećaja (na primjer, nemogućnost upravljanja negativnim osjećajima) može dovesti do poteškoća u radu i vezama i povezan je s kliničkim problemima poput anksioznosti i poremećaja raspoloženja (Brackett i Salovey, 2006). Iskustvo i učenje omogućuju razvoj razina koje su međusobno zavisne. Doprinos Mayera i Salovey je što su razdvojili koncept emocionalne inteligencije od osobina ličnosti te su ga ograničili na kognitivne

sposobnosti koja se može mjeriti testovima učinka. U drugoj skupini su miješani modeli koji osim mentalnih sposobnosti uključuju i neka druga svojstva (Goleman, 2012; Bar-On, 2006) poput različitih aspekata ličnosti i motivacijskih faktora.

U posljednjem desetljeću sve je veći interes za istraživanjem tamne strane emocionalne inteligencije (Bacon i Regan, 2016). Pojedinci mogu koristiti emocionalnu inteligenciju kako bi postigli osobnu korist na štetu drugih, u smislu namjernog izražavanja emocija radi koristoljublja ili manipulacije osjećajima drugih. Jedna od potencijalno štetnih osobina ljudi s visokom emocionalnom inteligencijom je njihova sposobnost manipuliranja tuđim osjećajima u negativne svrhe. Austin i sur., (2007) navode da takvi pojedinci mogu koristiti svoje vještine za napredovanje u vlastitom planovima bez obzira na potrebe drugih. Slično tome, Davis i Nichols (2016) navode da emocionalna inteligencija može postati alat za antisocijalno i manipulativno ponašanje, što posebno dolazi do izražaja kad ga koriste ljudi složenih osobnosti poput mračne trijade (makijavelizam, psihopatija, narcizam). Uspješni manipulatori moraju razumjeti tuđe osjećaje i namjere kako bi predvidjeli i utjecali na njihove reakcije. Stoga se očekuje pozitivna korelacija između emocionalne inteligencije i emocionalne manipulacije (Davis i Nichols, 2016).

1.2. EMOCIONALNA MANIPULACIJA

Manipulacija se koristi kad pojedinac nenasilnom metodom želi kontrolirati osobe i upravljati njihovim emocijama (Niven i sur., 2009). Za uspješnu manipulaciju potrebne su socijalne vještine i prepoznavanje emocija kod drugih ljudi (Bacon i Regan, 2016). Ako se uzme u obzir da manipulatori imaju određeni stupanj razumijevanja emocionalnog funkcioniranja, pretpostavlja se kako imaju i višu razinu emocionalne inteligencije. Iako se emocionalna inteligencija smatra konstruktom prosocijalne prirode, nije isključena mogućnost da određeni pojedinci dobro baratanje vlastitim i emocijama drugih osoba koriste za ostvarivanje vlastitih želja i ciljeva. Ta ideja je dovela do pojma emocionalne manipulacije, koja se definira se kao sposobnost pojedinca da razumije i upravlja emocijama kako bi zadovoljio vlastite potrebe (Hyde i Grieve, 2014).

Emocionalna manipulacija ima tri aspekta (Eisenberg i Miller, 1987). Prvi se odnosi na sposobnost utjecaja na osjećaje i emocije drugih. Sposobnost brzog prepoznavanja i odgovora na pokazivanje emocija drugih je korisna za manipulaciju jer omogućuje pojedincu koje će emocionalne strategije primijeniti. Bez takvih sposobnosti manja je vjerojatnost da će manipulator moći utjecati na tuđe osjećaje i ponašanje. Drugi aspekt se odnosi na namjere manipulatora da mijenjanje ponašanja ili emocije drugih u vlastitu korist. Treće, priroda aktivnosti emocionalne manipulacije može biti prosocijalna ili antisocijalna. Prosocijalno ponašanje opisano je kao dobronamjerno i pogoduje drugim ljudima (Austin i sur., 2018; Eisenberg i Miller, 1987). Antisocijalno ponašanje ima cilj ispunjenje osobne koristi i vlastitih interesa po cijenu interesa drugih ljudi (Austin i O'Donnell, 2013; Davis i Nichols, 2016; Hyde i Grieve, 2018).

U prosocijalne svrhe, manipulatori mogu koristiti strategije za smanjenje negativnih emocija drugih. Da bi uspješno intervenirali s osjećajima drugih, najprije trebaju imati sposobnost prepoznavanja i razumijevanja trenutnih emocionalnih stanja drugih (Bariso, 2018). Zatim trebaju odabrati prikladne strategije i taktike kako bi promijenili osjećaje koje drugi osjećaju ili im pomogli da preispitaju situacije. Općenito, svrha prosocijalne emocionalne manipulacije je povećati pozitivne afekte i smanjiti negativne afekte u korist osoba kojima se manipulira. Međutim, kad pojedinci s visokim emocionalnom inteligencijom pokušaju utjecati na tuđe emocije radi osobne dobiti, čak i na štetu drugih dolazi do antisocijalnog ponašanja (Côté i Hideg, 2011). Primjerice, kada je netko dobro raspoložen, manipulator to može iskoristiti i navesti osobu da se složi s prijedlozima za koje nije pokazala zanimanje (Keltner i Lerner, 2010). Štoviše, oni s vrhunskim vještinama upravljanja i izražavanja svojih osjećaja mogu namjerno pokazivati negativne osjećaje kako bi stekli suosjećanje (Davis i Nichols, 2016). Takve su taktike učinkovite jer je često lakše dobiti potvrdne odgovore kada su ljudi sretni ili se sažale zbog druge osobe (Keltner i Lerner, 2010). Sposobnost promatranja i razumijevanja tuđih emocija omogućuje manipulatorima da prestraše ljude pretjerujući u činjenicama i prenaglašavajući određene aspekte problema. Alternativno, mogu skrivati istinu ili pokušati izložiti druge samo jednoj strani priče. Drugi uobičajeni scenarij se odnosi na manipulatora koji tjera ljude da se osjećaju krivima (Austin i sur., 2007) ako ne slijede njegov ili njezin dogovor, a tome obično prethodi manipulator čineći uslugu drugoj osobi. Stoga će ljudima s visokim emocionalnom inteligencijom biti lakše manipulirati tuđim osjećajima. U skladu s tim istraživanja sugeriraju pozitivnu povezanost između

emocionalne inteligencije i emocionalne manipulacije (Austin i sur., 2018, Austin i O'Donnell, 2013; Davis i Nichols, 2016).

1.3. MRAČNA TRIJADA

Mračna trijada ličnosti je koncept koji se sastoji od tri empirijski preklapajuće komponente, makijavelizma, narcizma i psihopatije koje karakteriziraju agresivnosti, dvoličnosti i sklonost manipulaciji (Paulhus i Williams, 2002).

Dosadašnja istraživanja pokazala su da postoji odnos između mračne trijade osobnosti i antisocijalnog ponašanja (Abell i sur., 2016; Jones i Paulhus, 2014). Furnham i suradnici (2013) otkrivaju da dominantna mračna trijada osobnosti čini ljude okrutnim, odnosno, da takve osobe postižu svoje ciljeve prečacima i na bilo koji način. Stoga je mračna trijada osobnosti ključna za proučavanje antisocijalnog ponašanja jer je to jedan od uzroka zašto se osoba ponaša na taj način (Jones i Paulhus, 2014). Makijavelizam je crta osobnosti koju karakterizira dvoličnost, emocionalna hladnoća i korištenje međuljudskih strategija za manipuliranje drugima radi osobne koristi (Kaumbur, Wismanto i Hardjanta, 2017). Ljudi koji postižu visoke rezultate na ljestvici makijavelizma mogu identificirati i iskoristiti slabosti drugih, dok skrivaju svoje. Posjeduju ciničan pogled na svijet i vjeruju da je bolje manipulirati nego biti manipuliran. Ova eksploatatorska tendencija može proizlaziti iz nedostatka emocionalne vezanosti tijekom društvenih interakcija (Austin i sur., 2007). Istraživanja su opisala makijavelizam kao osobinu koju karakterizira spremnost na upotrebu manipulacije i nemoralno djelovanje (Austin i sur., 2007). Posljedično, makijavelizam ima više dimenzija i povezan je i sa željom za kontrolom, željom za statusom i nepovjerenjem prema drugima.

Osobe koje posjeduju visoke razine narcizma karakteriziraju visoki stavovi o vlastitoj vrijednosti i grandioznost kao i činjenica da su egocentrični, arogantni i eksploatatorski u međuljudskim odnosima, promatrajući druge kao sredstvo pomoću kojeg se mogu postići njihove potrebe za divljenjem i jačanjem pogleda na sebe (Rhodewalt i Peterson, 2009). Ego narcisa stvara želje za hvalisanjem i uključivanjem u ponašanja koja traže pažnju. Narcisi projiciraju osjećaj grandioznosti, ali imaju unutarnje nisko samopoštovanje (Rhodewalt i Peterson, 2009).

Psihopatski pojedinci koriste obrasce ponašanja poput šarma i manipulativnih tehnika za osobnu korist, a za razliku od drugih crta trijade karakterizira ih visoka impulzivnost i sklonost prema bezobzirnom, neprikladnom, nemoralnom ili čak nasilničkom ponašanju. Njihovu nesposobnost za suosjećanjem dodatno nadopunjuje nedostatak grižnje savjesti, krivnje i žaljenja (Del Gaizo i Falkenbach, 2008).

Neki čimbenici koji utječu na mračnu trijadu osobnosti su spol, mentalne sposobnosti, emocionalna inteligencija, religioznost i okolina (Paulhus i Williams, 2002). Pilikom ispitivanja odnosa emocionalne inteligencije i osobina mračne trijade, pokazalo se da oni s visokim osobinama mračne trijade imaju veliki emocionalni deficit (Jonason i Krause, 2013). Prethodna istraživanja su pokazala da pojedinci s višim rezultatima u psihopatiji manje obraćaju pozornost na vlastite emocije, manje su sposobni regulirati svoje raspoloženje i imaju poteškoća u popravljaju negativnih emocija (Austin, Farrelly, Black i Moore, 2007; Jonason i Krause, 2013). Nadalje, utvrđeno je da pojedinci visoko na makijavelizmu posjeduju nisku emocionalnu inteligenciju (Austin i sur., 2007). Od tri osobine mračne trijade, narcizam je najmanje proučavan u kontekstu odnosa s emocionalnom inteligencijom. Narcizam je pozitivno povezan s nekoliko drugih konstrukata koji su u pozitivnoj korelaciji s emocionalnom inteligencijom, uključujući sreću, optimizam i uspjeh u odnosima (Campbell i Foster, 2007). Općenito, očekuje se pozitivan odnos između emocionalne inteligencije i narcizma, (Petrides, 2010), dok s druge strane, većina istraživanja pretpostavlja da će makijavelizam i psihopatija imati negativan odnos sa emocionalnom inteligencijom te u skladu s tim su postavljene hipoteze (Austin i sur., 2007; Jonason i Krause, 2013).

Osim veze s emocionalnom inteligencijom, mračna trijada je promatrana i u odnosu s emocionalnom manipulacijom. Istraživanja su pokazala da su osobine mračne trijade, osobito makijavelizam i psihopatija, povezani s emocionalnom manipulacijom (Caruso i Gino, 2011; Baughman, Jonason, Lyons i Vernon, 2014). Štoviše, Jonason, Slomski i Partyka (2012) su potvrdili da pojedinci s visokim vrijednostima na ljestvicama mračne trijade manipuliraju drugim pojedincima u svakodnevnim aktivnostima, kao i na emocionalnoj razini - kako bi postigli svoje ciljeve. Pojedinci s osobinama mračne trijade koriste destruktivne obrasce disfunkcionalnog ponašanja - manipulativne tehnike, za osobnu korist, bez obzira na potrebe drugih. Prethodna istraživanja dokumentirala su do koje mjere osobine mračne trijade utječu na odnose s bližnjima.

Dobiveni rezultati ukazali su na to da oni s višim razinama osobina mračne trijade preferiraju kratkoročne veze i izbjegavaju obveze i skloni su emocionalnoj manipulaciji (Jonason i Buss, 2012). Nadalje, mračna trijada je jedan od čimbenika koji utječe na sklonost pojedinca da se upusti u neetično ponašanje (Caruso i Gino, 2011; Kern i Chugh, 2009), stoga se pretpostavlja da će osobine mračne trijade (narcizam, psihopartija, makijavelizam) biti pozitivno povezane sa emocionalnom manipulacijom.

Zbog svog manipulativnog karaktera, pojedine osobine mračne trijade se smatraju mogućim moderatom odnosa emocionalne inteligencije i emocionalne manipulacije (Austin i sur., 2007). S jedne strane, mračne osobine ličnosti smatraju se asocijalnima s malo empatije i uvažavanja drugih (Nagler i sur.,2014), no s druge strane, pokazuju sposobnost u definiranju kako pridobiti pojedince i iskoristiti ih kako bi ostvarili svoje ciljeve što sugerira da posjeduju određene međuljudske vještine. U ovom istraživanju se pažnja usmjerila na narcizam kao moderator jer se pretpostavlja da narcizam ima pozitivne korelacije kako s emocionalnom inteligencijom, tako i s emocionalnom manipulacijom, te je jedini od tamnih crta koji je povezan s pozitivnim dimenzijama osobnosti. Štoviše, utvrđeno je da su narcisi šarmantni, zanimljivi, društveni, pa čak i zavodljivi, a uz to ih karakterizira impulzivnost, često mijenjanje partnera, agresivnost te sklonost manipulacija (Nagler i sur.,2014). Na narcise se općenito gleda pozitivno u kratkoročnim interakcijama i osobe koje posjeduju višu razinu narcizma su uspješnije u stjecanju povjerenja drugih (Duchon i Drake, 2009). Tijekom naknadnih interakcija skloni su iskoristiti stečeno povjerenje te manipulirati osobom, njenim stavovima kao i njenim osjećajima (Duchon i Drake, 2009). Stoga se smatra da osobe koje u većoj mjeri posjeduju osobine narcizma, pokazivati će značajno višu pozitivnu povezanost između emocionalne inteligencije i emocionalne manipulacije (Nagler i sur, 2014).

2. CILJ

Cilj ovog istraživanja je utvrditi odnos osobina ličnosti mračne trijade (makijavelizam, narcizam i psihopartija), emocionalne inteligencije i emocionalne manipulacije.

3. PROBLEMI I HIPOTEZE

3.1. PROBLEM

1. Ispitati povezanost osobina ličnosti mračne trijade (makijavelizam, narcizam i psihopatija), emocionalne inteligencije i emocionalne manipulacije.
2. Ispitati ulogu narcizma kao moderatora odnosa emocionalne inteligencije i emocionalne manipulacije.

3.2. HIPOTEZE

1. a) Narcizam će biti pozitivno povezan s emocionalnom inteligencijom, a makijavelizam i psihopatija će biti negativno povezani sa emocionalnom inteligencijom.
b) Makijavelizam, psihopatija i narcizam će biti pozitivno povezani s emocionalnom manipulacijom.
c) Emocionalna inteligencija će biti pozitivno povezana s emocionalnom manipulacijom.
2. Narcizam će moderirati odnos između emocionalne inteligencije i emocionalne manipulacije. Osobe s izraženijim narcizmom pokazivat će značajno višu pozitivnu povezanost između emocionalne inteligencije i emocionalne manipulacije.

4. METODA

4.1. Sudionici

Istraživanje je provedeno na N= 333 sudionika. Obzirom na spolnu strukturu ispitanih, istraživačkim je uzorkom obuhvaćeno 34% muških ispitanika (n=114) te 66% ženskih ispitanica (n=219). Raspon dobi iznosio je između 18 i 60 godina, pri čemu je prosječna starost ispitanih 31 godinu (M = 31.20; SD=10.62). Najveći broj ispitanih ima 24 godine, dok 50% ispitanih ima manje od 27 godina. Obzirom na najveći završeni stupanj obrazovanja uzorak se sastojao od 1% sudionika (n=4) sa završenom osnovnom školom, 38% (n=126) sa srednjom stručnom spremom, 24% (n=79) sa višom stručnom spremom te 37% (n=124) sa visokom stručnom spremom.

4.2. Mjerni instrumenti

Socio-demografskim upitnikom ispitana je dob, spol i razina završenog obrazovanja.

Emocionalna kompetentnost sudionika mjerena je *Upitnikom emocionalne kompetentnosti* (UEK-45; Takšić, 2002). *Upitnik emocionalne kompetentnosti* čini skraćenu verziju *Upitnika emocionalne inteligencije* (UEK-136; Takšić, 1998) konstruiranog za mjerenje sposobnosti EI prema modelu Mayera i Saloveya iz 1997. (prema Takšić i sur., 2006). Sastoji se od 45 čestica podijeljenih u tri subskale. Subskale procjenjuju sposobnost uočavanja i razumijevanja emocija (npr. „Kada vidim kako se netko osjeća, obično znam što mu se dogodilo”), izražavanja i imenovanja emocija (npr. „Mogu dobro izraziti svoje emocije”) i regulacije i upravljanja emocijama (npr. „Kada sam s osobom koja me cijeni, pazim kako se ponašam“). Zadatak sudionika je procijeniti koliko se navedene tvrdnje odnose na njih, i to na skali od 1 („uopće se ne odnosi na mene“) do 5 („u potpunosti se odnosi na mene“). Rezultat se, osim na pojedinim subskalama, može izraziti i kao ukupna mjera emocionalne inteligencije i kompetencije pri čemu veći rezultat ukazuje na izraženiju emocionalnu inteligenciju, odnosno veći stupanj emocionalne kompetentnosti. U ovom istraživanju, koristit će se ukupan rezultat na svim subskalama. Cronbachov α u ovom istraživanju iznosi 0.95.

Kratki upitnik *Mračne trijade* (engl. *Short Dark Triad*; Jones i Paulhus, 2014; hrvatski prijevod – Wertag, Vrselja i Tomić, 2011) ispituje tri dimenzije mračne trijade ličnosti (makijavelizam, narcizam i psihopatija). Sastoji se od ukupno 27 čestica, od kojih prvih devet mjere makijavelizam (npr. „Za osvetu treba odabrati pravi trenutak.”), idućih devet narcizam (npr. „Volim kad se upoznam s važnim osobama.“), a posljednjih devet psihopatiju (npr. „Reći ću bilo što kako bih dobio/la ono što želim.“). Čestice se sastoje od izjavnih rečenica za koje sudionik treba izraziti stupanj svog slaganja koristeći skalu odgovora Likertovog tipa s ukupno pet uporišnih točaka koje se boduju vrijednostima od 1 do 5. Ukupni rezultat na pojedinoj subskali se formira kao aritmetička sredina sudionikovih odgovora pri čemu veći rezultat ukazuje na zastupljeniju osobinu. U ovom istraživanju koeficijenti pouzdanosti izraženi Cronbach alphom iznose $\alpha = .81$ za makijavelizam, $\alpha = .79$ za narcizam te $\alpha = .79$ za psihopatiju.

Modificirana skala emocionalne manipulacije je skraćena verzija originalne skale emocionalne manipulacije (engl. *Emotional Manipulation Scale – EMS*; Austin i sur., 2007) provjerene na hrvatskom uzorku (Opat, 2017). Skala sadrži 17 čestica raspoređenih na tri faktora: emocionalna manipulacija (10 čestica; npr. „Znam kako dvoje ljudi okrenuti jedno protiv drugoga.”), slabe emocionalne vještine (4 čestice; npr. „Osjećam da mi nedostaje emocionalnih

vještina.") i prikrivanje emocija (3 čestice; npr „Obično skrivam svoje osjećaje kada me netko uzruja ili naljuti.”). Sudionici na skali od 1 (uopće ne) do 5 (u potpunosti da) označavaju koliko se pojedina tvrdnja odnosi na njih. Rezultati na podljestvicama se boduju odvojeno, te viši rezultat predstavlja izraženiju emocionalnu manipulaciju, slabije emocionalne vještine i veću sklonost prikrivanju emocija. Budući da subskale mjere različite facete emocionalne manipulacije mogu se zasebno koristiti u skladu sa svrhom istraživanja. U ovom istraživanju, koristit će se ukupan rezultat na svim subskalama. Pouzdanost skale emocionalne manipulacije u ovom istraživanju iznosi .86.

4.3. Postupak

Istraživanje je provedeno u rujnu 2021. godine putem online obrasca koji je postavljen na društvene mreže (Facebook, Instagram). Klikom na poveznicu sudionici su anonimno davali svoje odgovore na prethodno navedene instrumente. Prije samog popunjavanja upitnika, sudionicima je dana opća uputa o svrsi istraživanja u kojoj je i naznačeno kako u istraživanju mogu sudjelovati samo punoljetne osobe. Uz to, sudionicima je bilo naznačeno da mogu odustati od istraživanja u bilo kojem trenutku i to bez ikakvih posljedica. Rješavanja upitnika iznosilo je oko 20 minuta. Podaci su se obrađivali na grupnoj razini, a ukoliko su sudionici pokazali zanimanje za rezultate istraživanja, mogli su se obratiti na e-mail adresu navedenu u uputama za istraživanje.

5. REZULTATI

Prikupljeni podaci obrađeni su i analizirani u statističkom programskom paketu SPSS-u.

U Tablici 1 nalaze se deskriptivni podaci korištenih skala za ukupne rezultate svih sudionika u istraživanju. Iako sve varijable (emocionalna inteligencija, emocionalna manipulacija, narcizam, psihopatija, makijavelizam) odstupaju statistički značajno od normalne distribucije, prema Klineu (2011) vrijednosti su prihvatljive jer se indeksi asimetričnosti kreću se od -3 do +3, a vrijednosti indeksa spljoštenosti od -10 do +10, čime je zadovolje uvjet upotrebe parametrijskih postupaka. Distribucija rezultata za skalu emocionalne inteligencije je negativno asimetrična i šiljasta. S druge strane, distribucija rezultata na skali emocionalne manipulacije je pozitivno asimetrična i šiljasta. Distribucije rezultata na subskalama narcizma, psihopatije i makijavelizma su pozitivno asimetrične, premda su za narcizam šiljaste, a za makijavelizam i psihopatiju spljoštene.

Tablica 1. Prikaz deskriptivnih podataka pojedinih varijabla

VARIJABLA	M	SD	K-S test	S	K	A
EI	169.09	22.85	.05*	-.43	1.2	.95
EM	47.46	11.98	.06*	.17	0	.86
NARCIZAM	3.23	0.7	.06*	.44	.16	.79
PSIHOPATIJA	3.08	0.66	.09*	.39	-.76	.79
MAKIJAVELIZAM	2.61	0.75	.11*	.12	-.23	.81

Napomena: M = aritmetička sredina; SD = standardna devijacija; : K-S – Kolmogorov-Smirnov test, S – indeks asimetričnosti, K – indeks spljoštenosti α = Cronbach-alpha test; EI = emocionalna inteligencija; EM= emocionalna manipulacija, $p < .05^*$

Uvidom u iznose srednjih vrijednosti pojedinih varijabli (Tablica 1) može se primijetiti kako se aritmetičke sredine dobivene na skali emocionalne manipulacije slične onima dobivenim u istraživanju provedenom od strane Opat (2017) gdje $M=43.84$ ($SD=9.82$). Također, u istom istraživanju provedenom od strane Opat (2017) su dobiveni podudarajući rezultati na emocionalnoj inteligenciji ($M=160.33$; $SD= 23.91$) kao i u ovom istraživanju. Nadalje, srednje vrijednosti na skali narcizma malo su više u odnosu na vrijednosti dobivene u istraživanju Komesarović (2020) gdje je $M=2.56$ ($SD=0.63$). Ako usporedimo psihopatiju s rezultatima dobivenim u Komesarević (2020), gdje je $M= 1.96$ ($SD=0.63$), u ovom istraživanju su pronađene više razine psihopatije. Naposljetku, srednje vrijednosti na skali makijavelizma su niže u provedenom istraživanju nego što je dobiveno u Komesarović (2020) gdje je $M= 3.09$ ($SD=0.64$).

Unutarnja pouzdanost za ljestvicu emocionalne manipulacije kroz istraživanja se kretala od .87 do .93 (Abell, Brewer, Qualter i Austin, 2016; Austin i sur., 2007; Grieve i Mahar, 2010; Grieve i Panebianco, 2013), dok je u ovome istraživanju iznosila $\alpha= .86$. Unutarnja pouzdanost ljestvice emocionalne inteligencije kroz istraživanja kretala se između .88 i .92 (Takšić, Mohorić i Duran, 2009; Takšić, Mohorić i Munjas, 2006), a u ovom istraživanju iznosi $\alpha= .95$ za cijelu skalu i dosta je visoka. Ako usporedimo pouzdanosti pojedinih subskala s istraživanjem provedenom na hrvatskom uzorku u kojem je dobivena unutarnja pouzdanost iznosila $\alpha = .79$ za makijavelizam, $\alpha = .64$ za narcizam i $\alpha= .67$ za psihopatiju (Pavlović, 2017), možemo zaključiti da je u ovom istraživanju dobivena visoka pouzdanost : $\alpha = .81$ za makijavelizam, $\alpha = .79$ za narcizam i $\alpha = .79$ za psihopatiju.

Kako bi se odgovorilo na prvi problem, odnosno ispitalo povezanost osobina ličnosti mračne trijade (makijavelizam, narcizam i psihopatija), emocionalne inteligencije te emocionalne manipulacije izračunati su koeficijenti korelacije. Prvo postavljena hipoteza po kojoj će narcizam biti pozitivno povezan s emocionalnom inteligencijom, a makijavelizam i psihopatija će biti negativno povezani s emocionalnom inteligencijom; može biti prihvaćena djelomično, obzirom da je između narcizma i emocionalne inteligencije utvrđena statistički značajna pozitivna povezanost, dok je između makijavelizma i emocionalne inteligencije te između psihopatije i emocionalne inteligencije ustanovljena statistički značajna povezanost pozitivnog, a ne negativnog smjera. (Tablica 2).

Tablica 2. Pearsonov koeficijent korelacije između emocionalne inteligencije, emocionalne manipulacije i osobina ličnosti mračne trijade

	EI	EM	Makijavelizam	Narcizam	Psihopatija
EI	1	.21***	.27***	.46***	.15**
EM		1	.53***	.50***	.64***
Makijavelizam			1	.33***	.51***
Narcizam				1	.53***
Psihopatija					1

Napomena: EI = emocionalna inteligencija; EM= emocionalna manipulacija; *** p < .001; ** p < .01; * p < .05

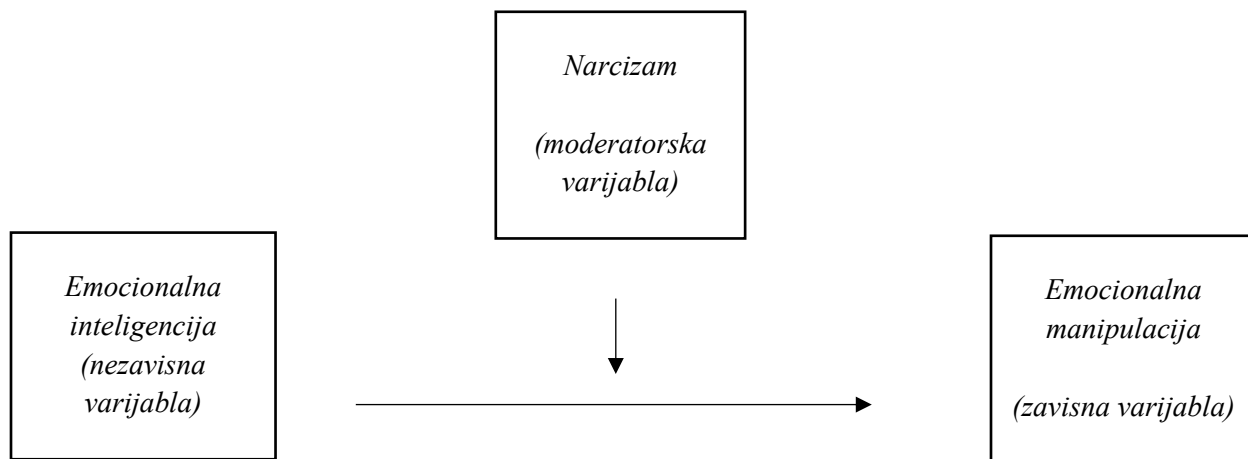
Druga postavljena hipoteza po kojoj će makijavelizam, psihopatija i narcizam biti pozitivno povezani s emocionalnom manipulacijom; može biti prihvaćena, obzirom da je između makijavelizma i emocionalne manipulacije, psihopatije i emocionalne manipulacije te narcizma i emocionalne manipulacije utvrđena statistički značajna pozitivna povezanost.

Treća hipoteza po kojoj će emocionalna inteligencija biti pozitivno povezana s emocionalnom manipulacijom može biti prihvaćena, obzirom da je između emocionalne inteligencije i emocionalne manipulacije, u utvrđena statistički značajna pozitivna povezanost.

Drugi problem je bio ispitati ulogu narcizma kao moderatora odnosa emocionalne inteligencije i emocionalne manipulacije odnosno, ispitati mijenja li se odnos između emocionalne inteligencije i emocionalne manipulacije pod utjecajem narcizma. Pretpostavljeno je kako se

pozitivna povezanost između emocionalne inteligencije i emocionalne manipulacije, povećava se, što je izraženija osobina narcizma.

U svrhu testiranja utjecaja razine narcizma na odnos između emocionalne inteligencije i emocionalne manipulacije, korištena je makronaredba *PROCESS Procedure for SPSS Version 3.5.3.* (Hayes, 2018). U svrhu testiranja utjecaja razine narcizma na odnos između emocionalne inteligencije i emocionalne manipulacije, korištena je makronaredba *PROCESS Procedure for SPSS Version 3.5.3.* (Hayes, 2018). Izračun jednostavnog moderatorskog efekta pomoću PROCESS makro naredbe zasniva se na linearnoj regresiji kojom se procjenjuju tri različita efekta; efekt prediktorske varijable (X, EMOCIONALNA INTELIGENCIJA) i moderatorske varijable (M, NARCIZAM) na kriterijsku varijablu (Y, EMOCIONALNA MANIPULACIJA) te interakcijski efekt (X*M) na kriterijsku varijablu. Ukoliko se omjer interakcije X i M varijable pokaže statistički značajnim može se zaključiti o postojanju moderatorskog efekta. Na Slici 1. prikazana je pretpostavljena moderacijska shema, u kojoj emocionalna inteligencija predstavlja nezavisnu varijablu, narcizam potencijalnu moderatorsku varijablu, dok emocionalna manipulacija predstavlja zavisnu varijablu.

Slika 1. Pretpostavljena moderacijska shema

Narcizam se nije pokazao kao značajan moderator odnosa između emocionalne inteligencije i manipulacije ($p > .05$)

Tablica 3. Rezultati provedenog testiranja moderatorskog učinka razine narcizma na odnos između emocionalne inteligencije i emocionalne manipulacije.

	B	Standardna pogreška	T omjer	Signifikantnost
Konstantni član	49.01	16.11	3.04	0
EI	-0.14	0.09	-1.56	.12
NARCIZAM	0.02	0.61	0.03	.98
Interakcija	0.01	0	1.49	.14

Napomena: EI = emocionalna inteligencija, B = nestandardizirani beta koeficijent

Prema rezultatima provedene analize, kombinirani interakcijski efekt razine emocionalne inteligencije i razine narcizma, nije se pokazao statistički značajnim za predikciju emocionalne manipulacije, odnosno, nije utvrđen statistički značajan moderatorski efekt. Samim time, zaključuje se kako razina narcizma ne moderira odnos između emocionalne inteligencije i emocionalne manipulacije, odnosno, povezanost između emocionalne inteligencije i emocionalne manipulacije ne mijenja se pod utjecajem razine narcizma.

6. RASPRAVA

Emocionalna inteligencija predstavlja sposobnost pojedinca da procijeni i izrazi emocije, sposobnost razumijevanja emocija i emocionalno znanje i reguliranja emocija koje poboljšavaju emocionalni i intelektualni razvoj (Lyons i Brockman, 2017). U skladu s tim, Brackett i suradnici (2014) spominju da osoba koja ima nisku emocionalnu inteligenciju ima tendenciju devijantno se ponašati i održavati loše društvene odnose u svom svakodnevnom životu. Nadalje, dosadašnja istraživanja, koja su se bavila emocionalnom inteligencijom i emocionalnom manipulacijom uzimala su u obzir spolne razlike (npr. Bacon i Regan, 2016; Brackett i sur., 2004), ali u ovom radu nije pronađena značajna razlika između spolova u tim konstruktima stoga se spol kao efekt nije kontrolirao. Po uzoru na Naglera i suradnike (2014) ovo istraživanje se usredotočilo na emocionalne deficite povezane s mračnom trijadom, tj. narcizmom, makijavelizmom i psihopatijom. Mračna trijada sastoji se od tri međusobno povezane, ali ipak osebujne crte ličnosti, koje dijele srž manipulacije i bešćutnosti (Lyons i Brockman, 2017). Ove osobine imaju

komplikirane, višestране odnose s emocionalnom inteligencijom (Jauk, Freudenthaler i Neubauer, 2016; Jonason i sur., 2013; Lyons i Brockman, 2017).

U okviru prvog problema istraživanja ispitali smo u kakvom su odnosu emocionalna inteligencija, emocionalna manipulacija i mračna trijada. Očekivano je da će narcizam biti pozitivno povezan s emocionalnom inteligencijom, a psihopatija i makijavelizam negativno (Nagler i sur., 2014; Wai i Tiliopoulos, 2012; Zhang i sur., 2015). Statističkim analizama na prikupljenim podacima je utvrđeno da su osobine mračne trijade pozitivno povezane s emocionalnom inteligencijom. Dobiveni rezultati djelomično odstupaju od rezultata dobivenih u istraživanju provedenog od strane Petridesa i suradnika (2011) koji su utvrdili kako su makijavelizam i psihopatija imali značajne negativne korelacije s emocionalnom inteligencijom, a narcizam je imao značajne pozitivne korelacije sa društvenošću i emocionalnom inteligencijom. Drugim riječima, iako narcizam ima neke negativne konotacije, razlikuje se od druge dvije mračne varijable jer ima pozitivne i prosocijalne aspekte (Rauthmann i Kolar, 2012). Komesarović (2020) navodi kako je odnos makijavelizma i emocionalne inteligencije upitan zbog prijašnjih rezultata istraživanja koja pokazuju kako je makijavelizam generalno negativno povezan ili nepovezan s emocionalnom inteligencijom (npr. Austin i sur., 2007; Pilch, 2008; prema Komesarović 2020), stoga, pozitivna povezanost ne iznenađuje toliko jer rezultati nisu konzistentni. Nadalje, u ovom istraživanju nije provedena detaljna analiza pojedinih subskala emocionalne inteligencije, već je ukupan zbroj svih subskala uzet u obzir kod emocionalne inteligencije što također utječe na ishod. Istraživanje, koje su proveli Petrides i suradnici (2011) pokazuju da je emocionalna inteligencija pozitivno povezana s narcizmom. Slične rezultate su dobili Nagler i suradnici (2014) koji otkrivaju da je emocionalna inteligencija pozitivno povezana s narcizmom, ali i s aspektima emocionalne kontrole i emocionalne manipulacije. Osim toga, Davies i Stones (2003) utvrđuju da osobe visoko na makijavelizmu i psihopatiji imaju emocionalnu inteligenciju za razumijevanje ljudi u društvenim situacijama. Dobiveni nalaz u ovom istraživanju u skladu je s pretpostavkama po kojima makijavelizam te psihopatija zahtijevaju uvide u emocionalna stanja drugih ljudi kako bi se prepoznao profil žrtve prema kojoj je moguće ispoljavati makijavelističke i/ili psihopatološke ponašajne obrasce (Davies i Stones, 2003).

Pojedinci visoko u mračnoj trijadi mogu razumjeti osjećaje koje imaju drugi pojedinci, ali ne pokazuju odgovarajući emocionalni odgovor na poticaj koji izaziva emocije (Puthillam i

sur.,2021). U evolucijskim okvirima taj nedostatak mogao bi se promatrati kao vještina, jer pruža koristan alat za iskorištavanje drugih. Osobine mračne trijade predložene su kao strategija u kojoj pojedinci s visokim osobinama ostvaruju koristi od društvenih interakcija na način da lažu, varaju i manipuliraju (Baughman i sur., 2014).

U okviru drugog dijela prvog problema željelo se utvrditi povezanost između emocionalne manipulacije i mračne trijade. Određene osobine mračne trijade se preklapaju. Na primjer, glavna karakteristika sve tri osobine mračne trijade je njihova sklonost manipulativnom ponašanju (Jones i Paulhus, 2010). Dosadašnjim istraživanjima, koja su se bavila proučavanjem povezanosti mračne trijade i emocionalne manipulacije, utvrđeno je da su osobe koje posjeduju izraženu osobinu makijavelizma proračunati i dugoročni emocionalni manipulatori, te imaju nedostatak grižnje savjesti za onoga koga su povrijedili (Jones i Figueredo, 2013). Narcisi preuveličavaju svoje pozitivne kvalitete (Paulhus i Williams, 2002) i manipuliraju drugima kako bi postigli potvrđivanje ega (Jones i Figueredo, 2013). U skladu s ranijim rezultatima, druga hipoteza u potpunosti je potvrđena. Shodno tome, takav su odnos već ranije ustanovili brojni istraživači (Jones i Figueredo, 2013; Harrison i sur., 2016). Emocionalna manipulacija povezana je sa sve tri osobine mračne trijade. Ova se veza može objasniti činjenicom da je manipulacija drugima jedna od temeljnih karakteristika mračnih osobnosti (Paulhus i Williams, 2002; Jones i Figueredo, 2013). Pojedinci s visokim svojstvima u mračnoj trijadi skloniji su sudjelovanju u sebičnom, bešćutnom ili neetičkom ponašanju, poput manipuliranja, krađe, ubojstva (Paulhus i Williams, 2002). Nadalje, ovo istraživanje je u skladu i s rezultatima dobivenim od strane Komesarević (2020), koje je provedeno na hrvatskom uzorku, gdje je utvrđeno kako je emocionalna manipulacija statistički značajno pozitivno povezana sa svim osobinama mračne trijade.

Dosadašnjim istraživanjima koja su proučavala mračnu trijadu utvrđeno je kako se pojedinci koji su visoko na ljestvici makijavelizma služe manipulacijom i vjeruju da su druge osobe lakovjerne. Osobu koja ima visoke rezultate na ljestvici makijavelizma karakterizira cinično mišljenje drugih i uvjerenje da je manipulacija valjana i korisna metoda za postizanje ciljeva u bilo kojem aspektu. Tome u korist ide i vjerovanje od strane makijavelista kako su i ostali skloni donositi neetične odluke, odnosno, vjeruju kako bi se drugi odlučili na isti izbor (Jones i Paulhus 2010). Također, pojedinci koji visoko ocjenjuju osobinu makijavelizma češće lažu, krađu, varaju

u svakodnevnim odnosima i skloni su emocionalno manipulirati s ljudima u okolini kako prikrili tragove (Harrison i sur., 2016).

Rezultati ovog istraživanja su objašnjeni time da narcisi imaju snažnu potrebu za potvrđivanjem, a za narcizam se obično smatra da je posljedica nedostatka socijalizacije koju karakterizira nedostatak empatične i dosljedne interakcije u djetinjstvu što vodi do sklonosti manipulaciji (Harrison i sur., 2016). Narcizam je opisan kao sveprisutni obrazac grandioznosti, usredotočenosti na sebe i vlastite važnosti (Morf i Rhodewalt, 2001), a sukladno tome, istraživanja su pokazala kako aspekti narcizma uključuju spremnost na manipuliranje i iskorištavanje drugih na razini osjećaja, kao i u svakodnevnim situacijama (Harrison i sur., 2016). Dakle, narcisi očekuju poseban tretman od strane drugih ljudi, nisu empatični i spremni su na emocionalnoj razini iskorištavati druge.

Također, ako se uzme u obzir da su oni s visokom razinom psihopatije okarakterizirani su kao osobe koji pokazuju obrazac antisocijalnog ponašanja koje se temelji na prosudbama o važnosti vlastitih želja i dobiti, dok se istovremeno minimiziraju prava i dobit drugih (Harrison i sur., 2016), ne čudi što je potvrđena pozitivna povezanost s emocionalnom manipulacijom. Nadalje, osoba koja posjeduje visoke razine psihopatije je impulzivna i nema brige za druge ljude ili društvene regulatorne mehanizme (O'Boyle i sur., 2012; prema Harrison i sur., 2016) i ne stvaraju smislene osobne odnose te joj posljedično nedostaje empatije, krivnje i žaljenja kada njihove odluke povrijede druge (Harrison i sur., 2016). Psihopatija se pokazuje bezosjećajnom, sklonoj manipulaciji i iskorištavanjem drugih, što je potvrđeno ovim istraživanjem (Harrison i sur., 2016; Lee i Ashton 2005). Neki istraživači objašnjenje pronalaze u tome što psihopatija može dati određeni stupanj društvene prednosti, jer je povezana s odlučnošću i spremnošću na rizik, pa stoga psihopati mogu napredovati u kaotičnom okruženju (Mathieu i sur., 2014; Lee i Ashton 2005). Potvrđeno je kako psihopatija utječe na širok raspon odluka koje rezultiraju neetičnim ponašanjem u širokom rasponu konteksta što je u skladu s nalazima ovog istraživanja.

U ovom istraživanju je utvrđena je pozitivna povezanosti emocionalne inteligencije i emocionalne manipulacije. Jedna od potencijalno najštetnijih osobina ljudi s visokom emocionalnom inteligencijom je njihova sposobnost manipuliranja tuđim emocijama u

neprosocijalne svrhe. Austin i suradnici (2007) tvrdili su da takvi pojedinci mogu upotrijebiti svoje vještine za napredovanje u svojim sebičnim motivima na račun drugih. Uspješni manipulatori trebaju razumjeti tuđe emocije i namjere kako bi predvidjeli i utjecali na njihove reakcije. Davis i Nichols (2016) tvrdili su da emocionalna inteligencija može postati oruđe za antisocijalno i manipulativno ponašanje, osobito kada ga koriste ljudi sa složenim osobnostima poput narcizma.

Naposljetku, u okviru drugog problema, pretpostavljeno je kako narcizam moderira odnos između emocionalne inteligencije i emocionalne manipulacije, pri čemu se očekuje kako veća razina narcizma povećava povezanost između emocionalne inteligencije i emocionalne manipulacije (Nagler i sur., 2014). Naime, kod osoba koje u većoj mjeri iskazuju osobine narcizma, očekuje se viša pozitivna povezanost između emocionalne inteligencije i emocionalne manipulacije, dok se kod osoba koje u manjoj mjeri iskazuju osobine narcizma, očekuje niža pozitivna povezanost između emocionalne inteligencije i emocionalne manipulacije (Nagler i sur., 2014).

Delić i suradnici (2011) su potvrdili kako je emocionalna inteligencija neophodna za emocionalnu manipulaciju u antisocijalne svrhe, a ta veza posebno dolazi do izražaja uz čimbenike poput osobina mračne trijade. Nadalje, istraživanja su pokazala da pojedinci s visokim narcizmom emocionalnu inteligenciju koriste za zadovoljavanje svoje želje za pažnjom i ugađanjem u svojim društvenim interakcijama. Na taj način, osobina emocionalna inteligencija može narcisima poslužiti kao alat za iskorištavanje i manipuliranje svojom okolinom (Delić i sur., 2011; Kowalski i sur., 2016).

Ipak, to u ovom konkretnom istraživanju nije potvrđeno kada je proučavana osobina narcizma kao moderator odnosa emocionalne inteligencije i manipulacije. U skladu s upravo navedenim, ovaj rezultat može biti posljedica pozitivnog samoprezentiranja, pretjeranog vjerovanja u vlastitu vrijednost i samopoboljšanja, što dovodi do toga da narcisoidni pojedinci dosljedno precjenjuju svoje sposobnosti u pozitivnom svjetlu. Također, istraživanje koje je ispitivalo genetske i okolinske utjecaje na mračnu trijadu pomoću podataka o blizancima otkrilo je da emocionalna inteligencija pruža "zaštitu" od negativnih aspekata osobina mračne trijade. Konkretno, Petrides i suradnici (2011) otkrili su da su makijavelističke, narcističke i psihopatske tendencije ublažene emocionalnom inteligencijom. Ova istraživanje sugerira da će pojedinci s

visokim obilježjima mračne trijade koji također imaju visoku razinu emocionalne inteligencije vjerojatno koristiti svoju sposobnost opažanja i upravljanja emocijama kod drugih za sredstva koja nisu antisocijalna nego prosocijalna.

6.1. Nedostaci i prijedlozi za buduća istraživanja

Nakon obrađenih rezultata i iznošenja glavnih zaključaka, treba spomenuti i nekoliko ograničenja u provedenom istraživanju, od kojih je prvi činjenica da je istraživanje bazirano na samoiskazima. Iako je anonimnost sudionika bila zagarantirana, postoji mogućnost da je određeni dio sudionika davao socijalno poželjne odgovore. Naime, u nekim situacijama ljudi nastoje prilagoditi ili iskriviti svoje odgovore, a često ljudi ni ne poznaju toliko dobro svoje emocije (Takšić i sur., 2006). Izvještaji sudionika su podložni svjesnom, ali i nesvjesnom iskrivljavanju. Postoje objektivni testovi emocionalne inteligencije poput MSCEITa (Mayer-Salovey-Caruso Emotional Intelligence Test), koji imaju "točna" rješenja. Zadaci u MSCEITu se temelje npr. na prepoznavanju emocija u facijalnoj ekspresiji i prezentiranim slikama te točan odgovor je onaj koji je odabran od strane najvećeg broja sudionika, no, pronalaženje tog točnog odgovora predstavlja najveći metodološki problem. Stoga, iako imaju svojih nedostataka, samoiskazi su i dalje najefikasnije rješenje.

Nadalje, nisu istraživani ni različiti "oblici" osobina mračne trijade. Na primjer, mogu se razlikovati grandiozni nasuprot ranjivom narcizmu i primarna nasuprot sekundarnoj psihopatiji (Hare, 2003). Ovo ide ruku pod ruku da se osmisle složenije mjere mračne trijade za procjenu različitih subskala i oblika.

Još jedno od ograničenja je način provođenja istraživanja putem online ankete. Koliko god prednosti imala u odnosu na ostale metode istraživanja (manji vremenski period potreban da se prikupi velik broj podataka, efikasnija metoda nasuprot metode papir-olovka) (Petrović, 2014).postoje i neka ograničenja. Manje je vjerojatno da će određene populacije (poput starijih ispitanika) imati pristup internetu i odgovarati na internetske upitnike. Nadalje, nedostatak obučenog ispitivača za pojašnjenje i ispitivanje može dovesti do manje pouzdanih podataka.

No, takvi nedostaci su prihvatljivi s obzirom na slabu istraženost odnosa mračnih osobina emocionalne inteligencije i emocionalne manipulacije. Iako je, zadnjih dvadeset godina, mračna

trijada čest predmet istraživanja, vrlo je malo onih koji se bave moderatorskim odnosom između emocionalne inteligencije i emocionalne manipulacije. Područje emocionalne inteligencije i emocionalne manipulacije još je dosta neistraženo. Oba konstrukta su poprilično proučavana u prijašnjim istraživanjima, ali još uvijek nema dovoljnog broja nalaza koji bi povezali ta dva konstrukta, stoga se ovo istraživanje tome posvetilo kako bi se steklo dublje i kvalitetnije razumijevanje emocionalne inteligencije i manipulacije te čimbenika (mračne trijade) koji potencijalno mogu utjecati na njihovu povezanost. S obzirom na rezultate, preporuka je da se provodi više istraživanja na tu temu, te uključi i druge moguće utjecaje koji bi mogli utjecati na povezanost emocionalne inteligencija i emocionalne manipulacije (samopoštovanje, zadovoljstvo životom).

7. ZAKLJUČAK

Dobiveni rezultati ukazuju na pozitivnu povezanost između osobina mračne trijade i emocionalne inteligencije što je djelomično pretpostavljeno u ovom istraživanju. Nadalje, provedenim je istraživanjem utvrđena pozitivna povezanost između osobina mračne trijade i emocionalne manipulacije što je u skladu s očekivanjima. Istraživanje je potvrdilo kako korištenje emocionalne inteligencije za emocionalnu manipulaciju drugih nije pod utjecajem mračne osobnosti (narcizma), odnosno, narcizam nije povećao pozitivnu povezanost između emocionalne inteligencije i emocionalne manipulacije.

LITERATURA

- Abell, L., Brewer, G., Qualter, P., & Austin, E. (2016). Machiavellianism, emotional manipulation, and friendship functions in women's friendships. *Personality and Individual Differences*, 88, 108-113.
- Adams, Z. (2020). *Dark Psychology and Manipulation: How to Detect Manipulative Techniques and Use the Secrets of Persuasion, Emotional Intelligence, and NLP to Your Advantage* (Vol. 1). The Book Public.
- Austin, E. J., & O'Donnell, M. M. (2013). Development and preliminary validation of a scale to assess managing the emotions of others. *Personality and Individual Differences*, 55(7), 834-839.
- Austin, E. J., Farrelly, D., Black, C., & Moore, H. (2007). Emotional intelligence, Machiavellianism and emotional manipulation: Does EI have a dark side?. *Personality and individual differences*, 43(1), 179-189.
- Bacon, A. M., & Regan, L. (2016). Manipulative relational behaviour and delinquency: sex differences and links with emotional intelligence. *The Journal of Forensic Psychiatry & Psychology*, 27(3), 331-348.
- Bariso, J. (2018). *EQ applied: The real-world guide to emotional intelligence: How to make emotions work for you, instead of against you*. Borough Hall.
- Bar-On, R. (2006). The Bar-On model of emotional-social intelligence (ESI). *Psicothema*, 18, 13-25.
- Brackett, M. A., Mayer, J. D., & Warner, R. M. (2004). Emotional intelligence and its relation to everyday behaviour. *Personality and Individual Differences*, 36(6), 1387-1402.
- Butković, A., & Bratko, D. (2009). Spolne razlike u taktikama manipulacije-istraživanje parova blizanaca. *Suvremena psihologija*, 12(2), 271-280.
- Campbell, W. K., Foster, C. A., & Finkel, E. J. (2002). Does self-love lead to love for others? A story of narcissistic game playing. *Journal of personality and social psychology*, 83(2), 340.

- Caruso, E. M., & Gino, F. (2011). Blind ethics: Closing one's eyes polarizes moral judgments and discourages dishonest behavior. *Cognition, 118*(2), 280-285.
- Grewal, D., Brackett, M., & Salovey, P. (2006). Emotional intelligence and the self-regulation of affect.
- Côté, S., & Hideg, I. (2011). The ability to influence others via emotion displays: A new dimension of emotional intelligence. *Organizational Psychology Review, 1*(1), 53-71.
- Davis, S. K., & Nichols, R. (2016). Does emotional intelligence have a "dark" side? A review of the literature. *Frontiers in psychology, 7*, 1316.
- Del Gaizo, A. L., & Falkenbach, D. M. (2008). Primary and secondary psychopathic-traits and their relationship to perception and experience of emotion. *Personality and Individual Differences, 45*(3), 206-212.
- Delić, L., Novak, P., Kovačič, J., & Avsec, A. (2011). Self-reported emotional and social intelligence and empathy as distinctive predictors of narcissism. *Psihologijske teme, 20*(3), 477-488.
- Duchon, D., & Drake, B. (2009). Organizational narcissism and virtuous behavior. *Journal of business ethics, 85*(3), 301-308.
- Egan, V., Chan, S., & Shorter, G. W. (2014). The Dark Triad, happiness and subjective well-being. *Personality and individual differences, 67*, 17-22.
- Eisenberg, N., & Miller, P. A. (1987). The relation of empathy to prosocial and related behaviors. *Psychological bulletin, 101*(1), 91.
- Freudenthaler, H. H., & Neubauer, A. C. (2005). Emotional intelligence: The convergent and discriminant validities of intra-and interpersonal emotional abilities. *Personality and Individual Differences, 39*(3), 569-579.
- Furnham, A., Richards, S. C., & Paulhus, D. L. (2013). The Dark Triad of personality: A 10 year review. *Social and personality psychology compass, 7*(3), 199-216.

- Grieve, R., & Mahar, D. (2010). The emotional manipulation–psychopathy nexus: Relationships with emotional intelligence, alexithymia and ethical position. *Personality and Individual Differences, 48*(8), 945-950
- Grieve, R., & Panebianco, L. (2013). Assessing the role of aggression, empathy, and self-serving cognitive distortions in trait emotional manipulation. *Australian Journal of Psychology, 65*(2), 79-88.
- Harrison, A., Summers, J., & Mennecke, B. (2016). *The Effects of the Dark Triad on Unethical Behavior. Journal of Business Ethics.*
- Hayes, A. F. (2018). Partial, conditional, and moderated moderated mediation: Quantification, inference, and interpretation. *Communication monographs, 85*(1), 4-40.
- Hyde, J., & Grieve, R. (2018). The dark side of emotion at work: Emotional manipulation in everyday and work place contexts. *Personality and Individual Differences, 129*, 108-113.
- Jauk, E., Freudenthaler, H. H., & Neubauer, A. C. (2016). The dark triad and trait versus ability emotional intelligence. *Journal of Individual Differences.*
- Jonason, P. K., & Krause, L. (2013). The emotional deficits associated with the Dark Triad traits: Cognitive empathy, affective empathy, and alexithymia. *Personality and Individual Differences, 55*(5), 532-537.
- Jonason, P. K., Li, N. P., Webster, G. D., & Schmitt, D. P. (2009). The dark triad: Facilitating a short-term mating strategy in men. *European journal of personality, 23*(1), 5-18.
- Jonason, P. K., Lyons, M., Baughman, H. M., & Vernon, P. A. (2014). What a tangled web we weave: The Dark Triad traits and deception. *Personality and Individual Differences, 70*, 117-119.
- Jonason, P. K., Lyons, M., Bethell, E. J., & Ross, R. (2013). Different routes to limited empathy in the sexes: Examining the links between the Dark Triad and empathy. *Personality and Individual Differences, 54*(5), 572-576.

- Jones, D. N., & Figueredo, A. J. (2013). The core of darkness: Uncovering the heart of the Dark Triad. *European Journal of Personality, 27*(6), 521-531.
- Jones, D. N., & Paulhus, D. L. (2010). Differentiating The 15 Dark Triad within the Interpersonal Circumplex. *Handbook of interpersonal psychology: Theory, research, assessment and therapeutic interventions, 249*.
- Kaumbur, E. S., Wismanto, Y. B., & Hardjanta, G. (2017). Relationship between emotional intelligence and religiosity with dark triad personality of corruption prisoner. *International Journal of Counseling and Education, 2*(4), 185-191.
- Keltner, D., i Lerner, J. S. (2010). Emotion.
- Kern, M. C., i Chugh, D. (2009). Bounded ethicality: The perils of loss framing. *Psychological Science, 20*(3), 378-384.
- Kline, R. B. (2011). Principles and practice of structural equation modeling (3. Baskı). *New York, NY: Guilford*.
- Komesarović, M. (2020). *Odnos adaptivnih i neadaptivnih osobina ličnosti, emocionalne inteligencije i emocionalne manipulacije u romantičnim odnosima* (Doctoral dissertation, Josip Juraj Strossmayer University of Osijek. Faculty of Humanities and Social Sciences. Department of Psychology).
- Kowalski, C. M., Vernon, P. A., & Schermer, J. A. (2016). The general factor of personality: The relationship between the big one and the dark triad. *Personality and Individual Differences, 88*, 256-260.
- Krause, D. E. (2012). Consequences of manipulation in organizations: two studies on its effects on emotions and relationships. *Psychological reports, 111*(1), 199-218.
- Lee, K., i Ashton, M. C. (2005). Psychopathy, Machiavellianism, and narcissism in the Five-Factor Model and the HEXACO model of personality structure. *Personality and Individual differences, 38*(7), 1571-1582.

- Lyons, M., & Brockman, C. (2017). The Dark Triad, emotional expressivity and appropriateness of emotional response: Fear and sadness when one should be happy?. *Personality and Individual Differences, 104*, 466-469.
- Mathieu, C., Neumann, C. S., Hare, R. D., & Babiak, P. (2014). A dark side of leadership: Corporate psychopathy and its influence on employee well-being and job satisfaction. *Personality and Individual Differences, 59*, 83-88.
- Mayer, J. D., DiPaolo, M., & Salovey, P. (1990). Perceiving affective content in ambiguous visual stimuli: A component of emotional intelligence. *Journal of personality assessment, 54*(3-4), 772-781.
- Mayer, J. D., Salovey, P., & Caruso, D. R. (2008). Emotional intelligence: New ability or eclectic traits?. *American psychologist, 63*(6), 503.
- Mayer, J. D., Salovey, P., Caruso, D. R., & Sitarenios, G. (2003). Measuring emotional intelligence with the MSCEIT V2.0. *Emotion, 3*(1), 97.
- Morf, C. C., & Rhodewalt, F. (2001). Unraveling the paradoxes of narcissism: A dynamic self-regulatory processing model. *Psychological inquiry, 12*(4), 177-196.
- Nagler, U. K., Reiter, K. J., Furtner, M. R., & Rauthmann, J. F. (2014). Is there a “dark intelligence”? Emotional intelligence is used by dark personalities to emotionally manipulate others. *Personality and Individual Differences, 65*, 47-52.
- Niven, K., Totterdell, P., & Holman, D. (2009). Affect regulation and well-being in the workplace: an interpersonal perspective. *Handbook of managerial behavior and occupational health, 218*.
- Pailing, A., Boon, J., & Egan, V. (2014). Personality, the Dark Triad and violence. *Personality and Individual Differences, 67*, 81-86.
- Paulhus, D. L., & Williams, K. M. (2002). The dark triad of personality: Narcissism, Machiavellianism, and psychopathy. *Journal of research in personality, 36*(6), 556-563.

- Pavlović, T. (2017). Mračna strana vrednota: Povezanost mračne trijade i osobnih vrijednosti u hrvatskom uzorku. (Neobjavljeni diplomski rad). Zagreb, Sveučilište u Zagrebu.
- Petrides, K. V. (2010). Trait emotional intelligence theory. *Industrial and organizational psychology*, 3(2), 136-139.
- Petrides, K. V., Furnham, A. i Mavroveli, S. (2007). Trait emotional intelligence: Moving forward in the field of EI. *Emotional intelligence: Knowns and unknowns*, 151-166.
- Petrides, K. V., Vernon, P. A., Schermer, J. A., & Veselka, L. (2011). Trait emotional intelligence and the dark triad traits of personality. *Twin Research and Human Genetics*, 14(1), 35-41.
- Petrović, M. (2014). Prednosti i nedostaci online istraživanja. *Marketing*, 45, 63-74.
- Rauthmann, J. F., & Will, T. (2011). Proposing a multidimensional Machiavellianism conceptualization. *Social Behavior and Personality: an international journal*, 39(3), 391-403.
- Rhodewalt, F., & Peterson, B. (2009). Narcissism.
- Salovey, P., & Mayer, J. D. (1990). Emotional intelligence. *Imagination, cognition and personality*, 9(3), 185-211.
- Sanecka, E. (2013). The effects of supervisors subclinical psychopathy on subordinates organizational commitment, job satisfaction and satisfaction with supervisor. *The Journal of Education, Culture, and Society*, 4(2), 172-191.
- Schutte, N. S., Malouff, J. M., Simunek, M., McKenley, J., & Hollander, S. (2002). Characteristic emotional intelligence and emotional well-being. *Cognition & Emotion*, 16(6), 769-785.
- Takšić, V. (1998). *Validacija konstrukta emocionalne inteligencije*. (Neobjavljena doktorska disertacija). Zagreb, Sveučilište u Zagrebu.
- Takšić, V. (2002). Upitnici emocionalne inteligencije (kompetentnosti). U: K. Lacković- Grgin, A. Bautović, V. Čubela i Z. Penezić (ur.), *Zbirka psihologijskih skala i upitnika* (str. 27- 45). Filozofski fakultet u Zadru.

- Takšić, V., Mohorić, T., & Duran, M. (2009). Emotional skills and competence questionnaire (ESCQ) as a self-report measure of emotional intelligence. *Horizons of Psychology, 18*(3), 7-21.
- Takšić, V., Mohorić, T., & Munjas, R. (2006). Emocionalna inteligencija: teorija, operacionalizacija, primjena i povezanost s pozitivnom psihologijom. *Društvena istraživanja: časopis za opća društvena pitanja, 15*(4-5 (84-85)), 729-752.
- Takšić, V., Mohorić, T., & Munjas, R. (2006). Emotional intelligence: Theory, operationalization, implementation and relationship with positive psychology. *Društvena istraživanja: časopis za opća društvena pitanja, 15*(4-5 (84-85)), 729-752.
- Wai, M., & Tiliopoulos, N. (2012). The affective and cognitive empathic nature of the dark triad of personality. *Personality and Individual Differences, 52*(7), 794-799.
- Wertag, A., Vrselja, I., & Tomić, T. (2011). Provjera konstruktne valjanosti Paulhusovog i Williamsovog (2002) upitnika Mračne trijade D3-27. U: V. Kolesarić (ur.). *Program i sažeci priopćenja, str, 180*(19), 12-15.
- Zhang, W., Zou, H., Wang, M., & Finy, M. S. (2015). The role of the Dark Triad traits and two constructs of emotional intelligence on loneliness in adolescents. *Personality and Individual Differences, 75*, 74-79.